

Kunst Gnamuš, Olga: Jezik kot pomemben dejavnik smiselnega jezikovnega učenja. – *Sodobna pedagogika* 30 (1979), 46–56.

– Oblikovanje in eksperimentalno preverjanje jezikovnega programa. Sodelavci Slabe Vika,

Šegula Izток, Dular Janez. Lj., Pedagoški inštitut pri Univ. E. K. 1979. 3 zv.

Sestavl Marko Kranjec
s sodelovanjem Alenke Logar-Pleško

Ocene in poročila

Kajetan Gantar, Grške lirične oblike in metrični obrazci

(*Literarni leksikon. Študije, sedmi zvezek. Izdaja SAZU. Ljubljana 1979, 104 str.*)

Študija je izšla kot sedmi zvezek Literarnega leksikona pri Državni založbi Slovenije z letnico 1979. Ker je izhodišče in težišče leksikona tesno povezano s slovensko besedno umetnostjo, je tudi avtor te študije tako zasukal svoj prikaz, da zajema in obravnava predvsem tiste grške lirične oblike, »ki so zapustile močnejše sledove v slovenski izvirni pesniški ustvarjalnosti.« Ne gre torej za sistematičen in zgodovinski pregled, ampak za nizanje in razlaganje oblik in vrst grškega liričnega pesništva, od katerih so se nekatere pojavile tudi v našem slovstvu. Tem, tudi v svetovni literaturi bolj razširjenim oblikam, kot so anakreontika, ditiramb, epitalamij, nomos, Pindarova oda in sapfiška kitica, je odmeril avtor prvo polovico snopiča. Ta del knjižice nas najbolj zanima, ker je avtor pozorno pretresel ne samo, kakšen delež so imeli pri slovenskem pesniškem snovanju morebitni grški vplivi, ampak celo, v kakšnem pomenu se je v slovenski literarni terminologiji udomačila določena iz grščine prevzeta oznaka. Pri tem naj spomnim na Gantarjevo hvalevredno navado, da v svojih študijah in spremnih besedah k prevodom iz starih slovstev vedno navezuje na slovenske literarne pojave in omenja tudi drobne vzporednosti med našimi in antičnimi besednimi umetniki. Seveda mu je to mogoče le tam, kjer take vzporednosti so.

Pri gradivu, ki je zaobjeto v tem snopiču, mu to ni bilo vedno mogoče. A kjer je zaslutl pri slovenskih piscih le rahlo sled zanimanja za kako staro obliko, je zabeležil kar največ citatov, pa čeprav je šlo le za tolmačenje določene oznake (glej o ditirambu str. 24–26). Sorazmerno široko

področje se mu je odprlo v poglavju o anakreontiki. V tem poglavju so, poleg Anakreonta in neznanih verzifikatorjev, ki so v obdobju od helezizma do bizantinske dobe sestavili zbirko anakreontskih pesmi, omenjeni francoski, italijanski, španski, ruski, švedski in nemški posnemovalci te pesniške manire, ob njih pa še Pohlín, Dev, Japelj, Zois, Vodnik, Modrinjak, Volkmer, Vraz, Prešeren in celo Kette, skratka vsi, ki so pri nas na kakršenkoli način navezovali na tip anakreontskega pesništva.

V poglavju o nomosu je dragocen prispevek k nekemu poglavju iz prešernoslovja. Gantar pojasnjuje, kako sta se izoblikovali stališči Avgusta Žigona in Josipa Puntarja o zavestni arhitektoniki Prešernovega pesništva, in pri tem ovrednoti Žigonovo stališče, ki je bilo svoj čas preodločno zavrnjeno.

Najzanimivejša ugotovitev v zvezi s slovensko izvirno ustvarjalnostjo po sledovih antike pa zadeva Valentina Vodnika in njegovo Prošno na Krajnsko Modrino (Pisanice 1781). Vodnik je klasično shemo sapfiške kitice obogatil z izvirno razporejenimi rimami: aaab cccb ddde (str. 53–54). Ta podatek prispeva k ovrednotenju Vodnikovega mladostnega klasicističnega pesnikovanja.

V drugem delu snopiča so obravnavani naslednji metrični obrazci: alkajska kitica, Alkmanov verz, arhilohej, asklepiadej, enoplji, Falajkov enajsterec, glikonej, parojmiak, reizianum in skazon; obrazložene pa so tudi oznake kot enkomij, epicedij, hiporhem, Linova pesem, lira, melos, pajan, propemptikon ter skolon. Iz prikaza sta izostala heksameter in elegični distih, to pa zato, ker je bil avtor mnenja, da zasluži heksameter posebno obravnavo v samostojnem snopiču.

Marija Cenda-Klinc
Licej France Prešeren, Trst